

BREXIT

Is úw
bedrijf
er klaar
voor?

DOE DE BREXIT IMPACT SCAN

Resarm

Engineering Plastics

Realiseert en levert in elke hoeveelheid
Halfprodukten – Stukken bewerkt volgens plan

Technische kunststoffen-composieten

PEEK, PA, POM, PTFE, PE,
PP, PVC, PET, PVDF
VESPEL, PC, PMMA,...

Permaglas, Celoron,
Thermalite, Permall,
Macor,...

Machinale bewerking
Gieten
Afgietsel
Pultrusie
Ketelbouw
Kunststof

Actief in de sectoren :
Electrische isolatie
Vervoer
Electromechanica
Anticorrosie
Koudetechniek
Afhandeling
Geneeskundig

Nijverheden
Mechanisch
Metallurgisch
Textiel
Papierfabriek
Landbouw
Voeding
Medisch

Vraag ons advies:

Resarm Eng. Plastics N.V.
Rue Prés Champs 21,
4671 Barchon
Tél: +32(0) 4 387 44 10
info@resarm.com
www.resarm.com

Beste ondernemer,

2020 loopt stilaan op zijn einde. Gelukkig maar! Vele leden contacteren ons omdat ze toch de gevolgen van de coronacrisis voelen in hun activiteiten. Denken we maar aan ziekteverzuim, werknemers die schrik hebben om te komen werken, het verluchten van de ateliers, de attesten voor woon-werkverkeer, het verliezen van klanten in binnen- en buitenland, problemen met kredietverzekering,... Ongeziene chaos. Een jaar om snel, heel snel te vergeten.

Toch zijn er ook opportuniteiten gekomen. Ook de werking van de beroepsverenigingen werd aangepast. VLAMEF heeft in de voorbije maanden een aantal interessante online webinars georganiseerd, gratis voor alle leden. Dergelijke webinars hebben een aantal voordelen: de ondernemer/deelnemer moet zich niet verplaatsen (dus tijds winst) en toch kan er dieper ingegaan worden op vragen en problemen. Het netwerken met andere ondernemers, dat wordt wel gemist. Tijd om dan ook verder te kijken naar een toekomst zonder Covid-19, een tijd dat we terug sociaal contact kunnen leggen, kunnen netwerken en kunnen leren van elkaar.

Net zoals onze Eerste Minister Alexander De Croo spreekt van een "team van 11 miljoen Belgen", zo is de leuze van VLAMEF: een team van 7.000 Vlaamse ondernemers in de metaalsector! Samen sterk, samen komen we er door en gaan we er voor.

Ons kent ons. Daarom gaat Metaal Info verder mee in deze evolutie en zal publiciteit verder koppelen aan social media. Lees er alles over in de bijlage bij dit magazine.

Heeft u nog vragen, opmerkingen, suggesties? Aarzel niet om het secretariaat te contacteren via info@vlamef.be.

Johan Van Bosch
Algemeen Secretaris

John Spronck
Voorzitter

Kies voor VLAMEF!

- Netwerking:** kom in contact met andere ondernemers
- Informatie:** via www.vlamef.be en via VLAMEF-Metaalcontact, de digitale nieuwsbrief van VLAMEF
- Online toegang** tot afgeschermd documenten en contracten op de website www.vlamef.be
- Abonnement** op het driemaandelijks vakblad Metaal Info
- Dienstverlening:** betrouwbaar eerstelijnsadvies via info@vlamef.be of via het VLAMEF-callcenter: 02 213 74 07
- Permanente vorming en opleidingen:** diverse opleidingen om uw know-how en die van uw medewerkers op peil te houden
- Studieavonden en bedrijfsbezoeken**
- Belangenbehartiging:** verdedigen en bespreekbaar maken van uw belangendossiers bij de bevoegde instanties
- Groepsdeelname aan beurzen** (op vraag)
- Diverse tools, zoals verkoopvoorwaarden en GDPR-checklist**
- Webinars en online seminars**

Wordt lid van VLAMEF

Betaal uw bijdrage van 302,50 euro (250 euro excl. btw). Stort het bedrag op rekeningnummer BE34 4263 1581 4190 van VLAMEF vzw, met vermelding van 'VLAMEF lidmaatschap + uw ondernemingsnummer'.

U bent dan automatisch lid van VLAMEF. Na betaling wordt een factuur met btw overgemaakt. Deze bijdrage is 100% fiscaal aftrekbaar.

<https://www.vlamef.be/nl/lidmaatschap-vlamef>

VLAMEF vzw, de Vlaamse Metaalfederatie voor de KMO is de beroepsvereniging op maat van de zelfstandige en van het Vlaamse KMO-bedrijf in de metaalsector. VLAMEF groepeerd bedrijven en ondernemers die actief zijn in de metallurgie, metaalbewerking, metaalverwerking, machinebouw en toeleveranciers.

VLAMEF PARTNERS

Inhoud

Colofon

SECRETARIAAT BEROEPSVERENIGING

VLAMEF vzw - Anspachlaan 111 B13 - 1000 Brussel
tel. 02 213 74 07 - fax 02 400 71 26
E-mail: info@vlamef.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

B-MAS BVBA,
Herentalsebaan 617 / 8 - 2100 Antwerpen
BTW: BE0837.991.215

ADVERTENTIES

metaalinfo@sectors.be
T 02 213 74 05
T 02 213 74 07
<https://www.vlamef.be/metaalinfo>

PERIODICITEIT

Driemaandelijks + 10 digitale nieuwsbrieven/jaar.

VORMGEVING

PROFORMA Advertising, tel. 015/52 91 10
www.proforma.be

Metaal Info wordt op naam verstuurd naar alle bedrijfsleiders van de metaalverwerkende bedrijven in Vlaanderen en in het Brussels Gewest én op eenvoudig verzoek naar metaalbedrijfsleiders in het Waals Gewest. Wie geen bedrijfsleider is van een metaalverwerkend bedrijf kan een abonnement nemen voor 5 opeenvolgende nummers door overschrijving van **53,00 €** (incl. 6 % btw) op rekeningnummer BE85 0016 4666 2906, BIC GEBABEBB

De in dit tijdschrift opgenomen artikelen worden gepubliceerd op verantwoordelijkheid van hun auteurs. Noch de redactie, noch de uitgever zijn verantwoordelijk voor de inhoud van advertenties. Hoewel dit blad zorgvuldig en naar best vermogen wordt samengesteld, kan de uitgever niet instaan voor de juistheid of volledigheid van de informatie. De uitgever aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor schade, van welke aard ook, die het gevolg is van handelingen of beslissingen die gebaseerd zijn op de in dit blad gegeven informatie. © Nadruk van teksten verboden, behoudens schriftelijke toestemming van de uitgever.

METAAAL

I N F O

Volgende Metaal Info nr. 142

Publiciteit: 08/03/2021

Reservatie: 25/02/2021

metaalinfo@sectors.be
info@vlamef.be

- Voorwoord 3

ACTUEEL

- Steun voor jouw bedrijf tijdens de Coronacrisis 7
- VLAMEF vertegenwoordigt de metaalsector ook in de media 7
- Nieuwjaarsbrieven vol Brexitwensen 8
- Werkbaarheidsmonitor 2019 13

VLAMEF NIEUWS

- Vragen van leden 15

VLAMEF ADVISEERT

- Intellectuele Eigendom 17
- VLAMEF blijft actief, ook tijdens Corona 20

- Uniek Belgisch dakrandstelsel krijgt octrooi 21
- Belang normen aangetoond 22
- Invloed van Corona op de technologiebedrijven GDPR en privacy 25

NIEUWS VAN BEDRIJVEN

- Schrijnwerk award opnieuw succes 26
- Print & the revolution: ValCUN over zijn disruptieve 3D-printer 28
- LVD introduceert lasersnijmachine van groot formaat 30
- Robjob genomineerd voor Deloitte Technology Fast 50 31

WETGEVING

- Programmawet opleiding 32
- Programmawet investeringsaftrek 33
- Registratie van buitenlandse werknemers 34

De Nieuwe Richtlijnen van het Aluminium Center

Een compleet vernieuwde, vierdelige gids over aluminium

Met veel trots stelt ALUCB de vernieuwde Richtlijnen rond Aluminium voor. Het naslagwerk behandelt voor het eerst alle aspecten van het metaal: in de editie van 2020 werd niet alleen gekeken naar toepassingen binnen de sector van constructie en bouw, maar ook binnen de transportsector, verpakingssector, consumer goods, ...

De Richtlijnen van het Aluminium Center zijn al jarenlang een vaste waarde en een ijkpunt voor eenieder die professioneel met het materiaal werkt. Dit jaar onderging de gids een inhoudelijke en vormelijke opfrissing: het nieuwe naslagwerk bestaat uit wel vier onderdelen die in een modern jasje werden gestoken.

op reglementair vlak, informatie over het voorkomen van condensatie, geluidsisolatie, brandbeveiliging en nog veel meer. In het derde deel vindt u alle noodzakelijke informatie over de verschillende productiemethoden, de combinatie van materialen met aluminium, de mogelijkheden voor oppervlaktebehandeling en de voorbereiding van de plaatsing. Tot slot wordt in het vierde en laatste deel ingegaan op glasplaatsing, transport, opslag, de eigenlijke plaatsing, afdichtingstechnieken, reiniging en onderhoud van aluminium schrijnwerk.

Zo begeleidt deze gids u stap voor stap tot een kwalitatief eindresultaat

Het eerste deel is een algemene gids. Het behandelt de algemene eigenschappen en toepassingen van aluminium. U vindt hierin alle nodige informatie over Bauxiet als grondstof en de vervaardiging en recyclage van aluminium. Het tweede deel gaat in op gevelbouw en constructie. Vandaag de dag kan de volledige "bouwschil" uitgevoerd worden in aluminiumproducten en dit conform de geldende reglementeringen en normen. Om u bij te staan, werden in dit deel alle algemene eisen voor schrijnwerk opgenomen: EPB-richtlijnen, de berekening van energetische verliezen, ontwikkelingen

Haal de handige verzamelbox in huis!

De Nieuwe Richtlijnen 2020 komen in een handige verzamelbox. Daardoor zijn ze ook het ideale nieuwjaarscadeau voor professionele contacten en medeliefhebbers.

Prijs volledige box (excl. btw)

Leden: 100 euro, met gratis digitale update
Niet-leden: 150 euro

Algemeen handboek (deel 1)

Leden: 30 euro | Niet-leden: 60 euro

Meer informatie en bestellen: info@aluminiumcenter.be.

STEUN VOOR JOUW BEDRIJF TIJDENS DE CORONACRISIS?

Begin november kondigde de federale regering een belangrijk aantal maatregelen aan die een relance moeten geven aan het economisch leven. Ook de Vlaamse overheid heeft een aantal maatregelen.

We willen jou als ondernemer inspireren en informeren, en de Vlaamse economie ondersteunen tijdens de coronacrisis. Een overzicht van alle steunmaatregelen kan u vinden op volgende websites:

- bij VLAIO:
www.vlaio.be/corona
- bij UNIZO:
<https://www.unizo.be/coronasteunmaatregelen>
- in de subsidiedatabank:
<https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/subsidiedatabank>

Heel wat KMO's en ook grote bedrijven ondervinden nog steeds zware problemen en blijven met ernstige vragen zitten. Heeft u zelf nog vragen, aarzel niet om het secretariaat te contacteren. Dat kunnen vragen zijn over de mondmaskerplicht, over aangifte van coronawerkloosheid, over de verplichte attesten voor woon-werkverkeer, over kredietverzekering, ... noem maar op.

Meer info: info@vlamef.be

VLAMEF VERTEGENWOORDIGT DE METAALSECTOR OOK IN DE MEDIA

Op zaterdag zeven november bracht Eén een reportage over de hemeltrap in weervaststaal in Tielt-Winge. Aandacht voor mooie staalproducten op de nationale media is natuurlijk dik meegenomen maar in de bewuste reportage verwees de commentaarstem wel naar "roestvrij staal".

Een reactie van VLAMEF kon uiteraard niet uitblijven. Binnen het uur bezorgde het VLAMEF-secretariaat een gedegen uitleg aan de VRT-redactie rond het verschil tussen RVS en weervaststaal/cortenstaal. En zo zorgt VLAMEF ervoor dat het publiek en de media correct voorgelicht worden.

BREXIT

Is úw
bedrijf
er klaar
voor?

NIEUWJAARSBRIEVEN VOL BREXITWENSEN

Stand van zaken

- Op 23 juni 2016 verkoos 51,9 % van het Britse electoraat een Brexit.
- Op 29 maart 2017 begon de uitredingsprocedure (artikel 50)
- Op 17 oktober 2019 keurden de EU en het VK een uitredingsakkoord goed.
- Vanaf 1 februari 2020 was het Verenigd Koninkrijk niet langer een lid van de Europese Unie.
- Ondertussen zitten we nu in een overgangperiode die op 31 december eindigt.

Een 'recipe for disaster'

Er is momenteel bijzonder veel inspiratie voor doemdenkers. De Britse regering nam de afgelopen maanden verschillende initiatieven die indruisen tegen het uitredingsakkoord en de lopende onderhandelingen lijken niet tot een akkoord te leiden. Vlaanderen is zeer kwetsbaar dankzij haar nabijheid. Tot 28.000 jobs staan op de helling.

Wat zijn de grootste aandachtspunten?

- In het geval van een harde brexit (geen akkoord over nieuwe relatie tussen Verenigd Koninkrijk en Europese Unie) moet men opnieuw handel drijven volgens de regels van de Wereldhandelsorganisatie. Het meest concrete gevolg daarvan is de herintroductie van invoertarieven, zowel voor Europese goederen die het Verenigd Koninkrijk binnenkomen als vice versa. Vlaamse goederen die geëxporteerd worden naar het VK kijken dan aan tegen een tarief van gemiddeld 6,23%.

De exacte invoertarieven verschillen echter sterk per product-categorie.

Bij de uitvoer van Britse goederen naar de Europese Unie komt er bijkomend een onderscheid tussen goederen uit Noord-Ierland en goederen uit de rest van het Verenigd Koninkrijk (douane voorziet hiervoor verschillende landencodes...).

- Logistieke bottlenecks : zeker tijdens de eerste maanden zal er een grote vertraging zijn aan de Europese buitengrenzen. Goederen moeten onderworpen worden aan conformiteitscontroles qua invoertarieven, veiligheidsstandaarden,... Industriële producten zijn wel niet onderworpen aan bijkomende controles waar bijvoorbeeld Vlaamse voedingsproducenten wel rekening mee moeten houden. Ook voorziet de Belgische douane in een noodprocedure tijdens de overgang. Toch zal 'just in time' een nieuwe betekenis krijgen...
- Op lange termijn is het grootste gevaar wetgevinge divergentie. Daarbij moeten goederen en diensten voldoen aan twee verschillende normen- en regelstelsels. In het slechtste geval zou dit betekenen dat bedrijven niet langer met één productiefaciliteit zowel de EU als de Britse markt kunnen bedienen. Dat is nu al ietwat zo in de handel tussen de EU en de Verenigde Staten. Vlaamse producenten hebben er alle belang bij om hun producten zo maximaal mogelijk op de markt te brengen conform de bestaande Europese (EN) en internationale (ISO) normen .
- Certificaten, die voor bepaalde producten vereist zijn en vandaag door Europese instanties worden uitgereikt, zullen door de Britse autoriteiten niet langer geaccepteerd worden. Ook de Europese markering- en etiketteringsregels zullen dan niet langer van toepassing zijn.

Brexit-opportunities

'Ieder nadeel heb zijn voordeel', zei destijds Johan Cruijff. Als de markt van vraag en aanbod verstoord wordt door externe factoren (Brexit) kunnen die partijen die over meer informatie beschikken een concurrentieel voordeel benutten tegenover andere marktpartijen die over minder goede informatie beschikken.

De grote blootstelling van Vlaanderen aan de Brexit zorgt er ook voor dat Vlaamse bedrijven meer dan vele andere Europese bedrijven al vlug vertrouwd zullen zijn met de bijzonderheden van de Britse post-Brexitmarkt. Wij roepen dan ook onze metaalbedrijven op om zeker niet Brexit te 'ondergaan' maar integendeel ons nauw contact met de Britse markt te benutten.

Enkele voorbeelden:

- Wanneer een Vlaams bedrijf dochterbedrijf is van een Europese groep kan de Vlaamse vestiging zich opwerken als Brexit-kenniscentrum.
- Als Vlaamse diepvriesgroenten moeilijker uitgevoerd worden naar Groot-Brittannië zal de Britse landbouwsector meer moeten produceren en dus een toenemende vraag naar landbouwmachines hebben.

- Onze Britse klant gebruikt onze machines om producten te maken voor het Europese vasteland. Als wij ons eigen netwerk gebruiken om onze klant te helpen exporteren naar de EU zal dit onze klantenrelatie verstevigen.

Zoals Amerikaanse bedrijven in het verleden vaak hun Europees hoofdkwartier vestigden in het Verenigd Koninkrijk om uit te voeren naar Europa (omwille van taal en gelijkaardige zakencultuur), zo kan Vlaanderen een gateway worden voor Britse exporteurs...

Contracten met Britse bedrijven

De standaardcontracten die u voorheen gebruikte met uw Europese klanten en leveranciers zullen niet langer volstaan als basis voor uw invoer of uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk. Voor velen zal het volgend jaar de eerste maal zijn dat u contracten sluit met bedrijven buiten de Europese Unie.

Waar moet u zeker op letten?

- **Toepasselijke wetgeving en rechtspraak**
Een standaard-vermelding van de bevoegde rechtbank moet zeker aangevuld worden met een vermelding van welke nationale wetgeving van toepassing is.

Maar wees erop voorbereid dat uw Britse handelspartner dit ook weet en graag wil dat Britse rechtbanken en Britse wetgeving van toepassing zijn. Wat voorheen misschien een standaard-vermelding was in uw contract kan zo mee onderdeel worden van de onderhandeling.

VLAMEF raadt aan om deze kwestie zoveel mogelijk te ontmijnen door te voorzien in een arbitrageclausule. Maar ook in dat geval moet natuurlijk duidelijk zijn welke wetgeving van toepassing is in de arbitrage. Als u bereid bent om de Britse rechtspraak te volgen kan u dit ook uitspelen als commercieel voordeel ten opzichte van andere Europese concurrenten!

- **Opschortende voorwaarden**

De onzekerheid rond de gevolgen van Brexit creëert een bijkomend risico bij de uitvoering van vele contracten. Eén manier om hiermee om te gaan is om een risicopremie bij te tellen bij uw brutomarge maar dit is commercieel meestal niet haalbaar. En stel dat voor één of andere reden een zending naar uw Britse klant in beslag genomen wordt door de Britse douane, dan zal uw Britse klant u ook niets verschuldigd zijn en kan hij misschien nog een schadevergoeding aan uw bedrijf vragen wegens niet-

uitvoering van de overeenkomst...

Het voorzien van opschortende voorwaarden kan hier een uitweg bieden.

De standaardbenadering is een algemene overmachtsclausule (force majeure). Maar de zeer recente rechtspraak hierrond duidt erop dat rechtbanken overmacht zéér beperkend interpreteren (zie kader).

Het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) was het belangrijkste Europese agentschap dat gevestigd was in het Verenigd Koninkrijk. Naar aanleiding van Brexit verhuisde het bureau naar Amsterdam en zegde het de huur op van haar kantorencomplex op Canary Wharf. De verhuurder ging niet akkoord en stapte naar de rechter. De rechtbank oordeelde dat Brexit geen overmacht vormde dat het EMA kon ontslagen van haar verplichtingen als huurder...]

Overmacht en Brexit

Maar als een overmachtsclausule is opgesteld met het oog op moeilijkheden die duidelijk overeenkomen met ver-

wachte Brexit-gerelateerde problemen (zoals ernstige vertragingen / verstoringen in de supply chain), dan is de kans groter dat de rechtbanken bereid zijn de getroffen partij te ontlasten van zijn verplichtingen.

Material Adverse Change of "MAC" -clausules zijn nogal verschillend van overmachtsclausules, maar vertegenwoordigen een ander soort bepaling die ertoe kunnen leiden dat een partij niet gehouden wordt aan haar contractuele verplichtingen. Ze worden minder vaak gebruikt dan overmachtsclausules in commerciële contracten en verschillen van overmachtsbepalingen doordat het gevolg iets anders kan zijn dan een opschorting van verplichtingen; Ze kunnen bijvoorbeeld leiden tot een onmiddellijk recht op beëindiging of heronderhandeling van alle of bepaalde aspecten van het contract.

- Indexatie en wisselkoers: zeker bij contracten waarvan de oplevering over verschillende maanden gaat, raamcontracten,....
- Benchmarkingclausule: eveneens voor langlopende contracten, het herzien van prijzen in lijn met gemiddeldes uit de markt...
- Opzeggingsrecht: eventueel kan iedere partij ook het recht toegekend worden om éézijdig en zonder opgave van reden de overeenkomst op te zeggen, mits het respecteren van een redelijke opzegtermijn.

Natuurlijk moet u ook al uw bestaande contracten nakijken op alle bovenstaande elementen.

Vanuit strikt juridisch perspectief doet u er goed aan al uw bestaande contracten te voorzien van aanvullende, Brexit-specifieke passages. Zakendoen is evenwel heel wat meer dan enkel het afsluiten van contracten en vanuit commerciële overwegingen kan het eenvoudig in kaart brengen van juridische zwakheden het maximaal haalbare zijn.

Impact op tewerkstelling

We hebben het hier niet over de bovenvermelde 28.000 jobs die op de helling staan door Brexit maar eerder over de praktische moeilijkheden voor bedrijven die post-Brexit zaken blijven doen met het Verenigd Koninkrijk.

Één van de belangrijkste beweegredenen voor Brexit was het opheffen van het vrij verkeer van personen. Dit betekent dat vanaf 1 januari de toegang tot het Britse territorium, de mogelijkheid om arbeid te verrichten en toegang tot allerhande sociale rechten fundamenteel veranderen.

Om het Verenigd Koninkrijk binnen te reizen verandert er op 1 januari nog niet bijster veel. U kan gewoon met uw Europese identiteitskaart voorbij de grenscontrole en u kan vrijuit 3 maanden lang verblijven in het Verenigd Koninkrijk. Vanaf 31 oktober 2021 zal u wel een paspoort nodig hebben.

Twee belangrijke aandachtspunten hier:

- De European Health Insurance Card zoals deze bij uw ziekenfonds kan aangevraagd worden, wordt vanaf 1 januari niet langer erkend. Het is veiliger om een particuliere ziekteverzekering te regelen, deze kan ook inbegrepen zijn in uw reisbijstandsverzekering of onderdeel uitmaken van een pakket met uw kredietkaart.
- Tijdens uw visumvrij verblijf is het u NIET toegestaan om arbeid te verrichten, dit heeft betrekking op arbeid in vast dienstverband, detachering, interimarbeid, zelfstandige arbeid en allerhande stages.

U ziet hier al voor welke uitdaging Vlaamse bedrijven zullen staan. Een vrachtwagenchauffeur die een vracht aflevert is geen probleem. Als hij op hetzelfde punt een retour meeneemt kan dit ook in het kader van internationaal transport. Cabotage (vervoeren van goederen tussen 2 Britse plaatsen) zal zonder arbeidsvisum niet toegestaan zijn.

Maar wat als uw chauffeur de geleverde goederen ook moet installeren? In hoeverre valt dit onder het afleveren van goederen in goede staat en in hoeverre wordt hier arbeid verricht die evengoed door Britse installateurs had kunnen gebeuren?

Als een contract in België wordt afgesloten met een Britse klant en in dit contract is een all-inprijs voorzien (machine, levering, installatie en opleiding),

hebben de Belgische installateurs en trainers dan een arbeidsvisum nodig? Wij vrezen dat de Britse autoriteiten hier zeer strikt zullen ageren en dat sommige bedrijven de 'eer' zullen krijgen om zich te verantwoorden voor de rechter en zo precedentswaarde zullen creëren. Het wordt dus zeer aandachtig handelen tijdens de eerste post-Brexit maanden en voldoende garanties voorzien in uw contracten...

Aanbeveling VLAMEF

Tijdens de pre-contractuele fase (onderhandelingen, demonstraties, offertes,...) heeft u geen arbeidsvisum nodig. U levert hier tenslotte geen economische prestaties aan uw klant, hij kan immers nog steeds beslissen geen gebruik te maken van uw diensten.

De levering van uw goederen vallen onder de regels van internationaal transport en zijn toegestaan zonder arbeidsvisum.

Alle overige activiteiten (installeren, opleiding, consultancy,...) vallen onder de arbeidswetgeving van het Verenigd Koninkrijk. U dient hiervoor samen te werken met Britse bedrijven of Brits personeel aan te werven of een arbeidsvisum aan te vragen voor uw eigen personeel.

Wat geldt voor uw personeel geldt ook voor uzelf. Een demo gaan geven aan een prospect kan zonder problemen, deelnemen aan een beurs kan zo ook.

Als u op die beurs echter betaald wordt als spreker (bijvoorbeeld om deel te nemen aan een panelgesprek) dan heeft u een arbeidsvisum nodig!

Ondersteuning van de overheid

Als ondernemer neemt u graag het heft in eigen handen. Maar zoals COVID-19 al heeft aangetoond, kunnen we soms wel wat hulp gebruiken. De verschillende overheidsdiensten hebben zich dan ook voorbereid om u zo goed mogelijk bij te staan.

Vooreerst, als u niet zeker bent bij welke overheid u de beste informatie of steun bekomt, en u bent lid van VLAMEF, aarzel dan zeker niet om ons secretariaat te contacteren op info@vlamef.be en wij zullen u persoonlijk verder helpen.

Het Brexit-team van Flanders Investment & Trade kan u bereiken via brexit@fitagency.be. Zij helpen u met het opstellen van een 'Go Beyond Brexit' – actieplan. Dat is een strategie op de langere termijn, waarbij u niet alleen uw positie in de Britse markt verdedigt, maar ook uw exportactiviteiten in de rest van de wereld diversifieert. Daarnaast voorziet Flanders Investment & Trade met www.brexitready.be een specifieke website vol van het laatste brexit-nieuws, concrete tips, antwoorden op veelgestelde vragen,...

Daaronder hoort ook een brexit-checklist. Brusselse bedrijven kunnen zich wenden tot dhr. Mounif Kilani (London@hub.brussels).

Ook de FOD Economie heeft een specifieke brexit-website (economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/brexit). Zij voorzien een 'Brexit Impact Scan' die u online kan invullen en een brexit-communicatiekit.

De meer algemene ondernemersorganisaties zoals UNIZO en VOKA hebben uiteraard ook hun eigen contactpersonen.

Tenslotte kan u in het Verenigd Koninkrijk zelf ook terecht bij de Belgian-Luxembourg Chamber of Commerce (www.blcc.co.uk). Zij verstrekken juridisch advies, accountancy, salarisadministratie voor Britse werknemers van Belgische bedrijven, postbusdiensten, opzetten Britse vennootschappen,... Verschillende overheden zullen ook diverse steunmechanismen voorzien:

De Brexit-taskforce van de Vlaamse Regering voorziet € 83 miljoen extra steun voor bedrijven getroffen door de gevolgen van de Brexit. Daarvan is € 33 miljoen voorzien voor export waarmee de Vlaamse Regering bedrijven wil helpen om nieuwe afzetmarkten te gaan ontginnen. De overige € 50 miljoen gaat naar de bedrijfssteun van VLAIO. Deze steun is bedoeld voor bedrijven die getroffen zijn door het feit dat ze geen handel meer kunnen drijven met het Verenigd Koninkrijk en hun productieprocessen moeten aanpassen. Deze steun kan de komende maanden nog substantieel verhogen als er op Europees vlak een akkoord is rond de verdeling van extra Brexit-middelen. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorziet via Hub.Brussels voorlopig geen specifieke Brexit-steun maar biedt haar standaard exportondersteuning aan.

U moet zich vanaf 1 januari zeer bewust realiseren dat het Verenigd Koninkrijk een 'vreemde natie' is, sommige steunmechanismen gelden enkel binnen de Europese Unie en zijn niet langer van toepassing. Anderzijds zijn er ook een aantal standaard exportsubsidies die voorbehouden waren voor export naar landen buiten de Europese Unie die voortaan wél in aanmerking komen....

De kleinste ondernemingen zijn zich nog niet altijd bewust van wat de brexit kan betekenen voor hen. Er is heel wat info beschikbaar en het bedrijven kunnen de bevoegde agentschappen contacteren om te zien hoe zij het best het hoofd kunnen bieden aan de brexit.

Jan Jambon
Vlaams minister-president

WERKBAARHEIDSMONITOR 2019

In 2019 had 49,6% van de werknemers en 50,1% van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen een werkbare baan. Het gaat dan over jobs waarvan je niet overspannen of ziek raakt, die werkplezier verschaffen en motiverend zijn, voldoende kans bieden op blijven/leren en de nodige ruimte laten voor gezin en privéleven.

Achter deze globale cijfers voor de arbeidsmarkt schuilen opvallende verschillen tussen de werkbaarheidsrapporten van bedrijfstakken waarin werknemers tewerkgesteld zijn of voor de diverse beroepen of het ondernemingsstype waarin zelfstandigen actief zijn, zoals blijkt uit de tabel hiernaast.

De werkbaarheidsgraad in de metaalindustrie bedraagt in 2019 48,3%. In vergelijking met meting 2016, toen in de sector nog 53,9% werknemers met een werkbare job werden geteld, gaat het om een significante daling van de index. De terugval van de werkbaarheidsgraad in de metaalsector volgt daarmee 'met vertraging' de ontwikkelingen op de (globale) Vlaamse arbeidsmarkt: terwijl de in 2016 voor de metaalindustrie geregistreerde werkbaarheidsgraad nog significant hoger lag dan het Vlaamse sectorgemiddelde, aligneert de sector zich bij de meest recente meting met de arbeidsmarkt cijfers. Over de volledige meetperiode 2004-2019 registreren we voor de sector een daling van de werkbaarheidsgraad met 3,7 procentpunt, maar deze verschuiving blijft net onder de statistische significantiedrempel.

Een blik op de onderliggende werkbaarheidsindicatoren geeft een duidelijk zicht op (het voorkomen van) knelpunten in de werksituatie van werknemers in de metaalindustrie in 2019:

- 34,1% wordt geconfronteerd met werkstressklachten, bij 13,3% is de situatie acuut-problematisch en is er sprake van burn-outsymptomen;

Sectorale werkbaarheidsgraden werknemers en zelfstandige ondernemers werkbaarheidsmonitor 2019

bedrijfstak werknemers	aandeel	beroepsgroep zelfstandige	aandeel
	werkbaar werk		werkbaar werk
Metaalindustrie	48,30%	Landbouw	50,00%
Bouw	52,60%	Bouw	42,00%
Voedingsnijverheid	43,60%	Handel	45,70%
Chemie	52,90%	Vrije beroepen	51,60%
Groot- en kleinhandel	50,10%	Intellectuele diensten	57,60%
Transport	41,90%		
Post & telecom	46,70%		
Banken en verzekeringen	55,50%	ondernemingstype	
Zakelijke diensten	52,40%	Zelfstandige zonder personeel	52,60%
Dienstenchequebedrijven	33,70%	Zelfstandige met personeel	46,40%
Zorg- en welzijnssector	50,80%		
Onderwijs	45,70%		
Overheidsdiensten	53,70%		

- 28,5% kampt met motivatieproblemen, bij 13,8% gaat het om ernstige demotivatie;
- 21,0% heeft onvoldoende leermogelijkheden in de job, bij 6,1% is er een ernstig leerdeficit;
- 11,1% signaleert problemen in de werk-privé-combinatie, bij 2,8% gaat het om een acuut werk-privé-conflict.

Enkel voor leermogelijkheden kunnen we een positieve evolutie optekenen: het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden daalde van 27,5% in 2004 naar 21,0% in 2019. Voor werkstress en motivatie is er sprake van een negatieve ontwikkeling: het aandeel werknemers met werkstressklachten steeg van 25,6% in 2004 naar 34,1% in 2019; het aandeel met motivatieproblemen nam toe van 24,2% in 2004 tot 28,5% in 2019. Voor de indicator werk-privé-balans registreren we geen significante verschuiving.

In vergelijking met het Vlaamse sectorgemiddelde laat de metaalindustrie in 2019 ongunstiger scores optekenen voor motivatie en leermogelijkheden. Voor werkstress en werk-privé-balans blijken de sectorale kengetallen niet statistisch significant te verschillen van het sectorgemiddelde.

De opgemaakte risicoprofielen voor de metaalsector leren ons ons dat een hoge werkdruk een belangrijke determinant vormt van werkstressklachten, werk-privé-combinatiemoeilijkheden en (in mindere mate) motivatieproblemen. In 2019 wordt 36,8% van de werknemers met een hoge werkdruk geconfronteerd. Deze werkdrukscore voor de metaalindustrie wijkt niet significant af van het Vlaamse sectorgemiddelde. Daarnaast zijn nog twee andere belastingsfactoren van belang voor werkstress en werk-privé-balans: (fysieke) arbeidsomstandigheden en emotionele belasting.

Het aandeel van de werknemers in de metaalindustrie dat in 2019 geconfronteerd worden met fysiek belastend werk ligt met 22,0% bijna 7 procentpunt boven het kengetal voor de Vlaamse arbeidsmarkt. Een beperktere groep van 12,3% van de werknemers uit de sector heeft in 2016 te maken met emotioneel belastend werk: dit percentage ligt ver beneden het kengetal voor de Vlaamse arbeidsmarkt.

Routinematig werk en onvoldoende autonomie bij de taakuitvoering blijken doorslaggevende risicofactoren voor onvoldoende leermogelijkheden en motivatieproblemen. Het aandeel werknemers in de sector met routinematig werk ligt in 2019 op 27,4%. Voor autonomie noteren we een in 2019 een aandeel van 22,5% metaalwerknemers in een problematische situatie. Voor beide risico-indicatoren liggen deze sectorale kengetallen boven het Vlaamse sectorgemiddelde.

Ook het gebrek aan ondersteuning door de directe leiding vormt een belangrijk risico voor (alle) werkbareheids(knelpunten): 18,1% van de werknemers uit de metaalindustrie bevinden zich in deze situatie en dit aandeel ligt significant hoger dan het Vlaamse sectorgemiddelde.

De monitor 2019 brengt niet alleen de werkbareheidsgraad en -indicatoren in kaart, maar peilt ook naar aanvullende informatie over jobkenmerken en werkbeleving. We zetten een aantal opvallende vaststellingen voor de metaalindustrie op een rijtje:

- 47,1% van de werknemers in de sector nam in het voorbije jaar deel aan een bijscholing of bedrijfstraining (Vlaamse arbeidsmarkt: 60,0%);
- 13,4% van de werknemers in de sector werkt deeltijds (Vlaamse arbeidsmarkt: 31,6%);
- 10,2% wordt frequent geconfronteerd met wijzigingen in het uurrooster (Vlaamse arbeidsmarkt: 16,6%);
- 19,8% werkt structureel over, d.w.z. presteert frequent overuren zonder inhaalrust (Vlaamse arbeidsmarkt: 24,1%);
- 22,4% behandelt regelmatig (jobgerelateerde) e-mails buiten de werkuren (Vlaamse arbeidsmarkt: 32,8%);
- 15,0% (tele)werkt sporadisch of regelmatig van thuis uit (Vlaamse arbeidsmarkt: 21,2%);
- 8,3% besteedt dagelijks twee uur of meer aan het woon-werk-verkeer (Vlaamse arbeidsmarkt: 10,3%);
- 13,5% krijgt sporadisch of regelmatig af te rekenen met verbale agressie, intimidatie of bedreiging (Vlaamse arbeidsmarkt: 18,6%);
- 1,8% is slachtoffer van systematisch pestgedrag (niet significant verschillend van het Vlaamse referentiecijfer);
- 6,9% was in het voorbije jaar drie keer of meer afwezig op het werk door ziekte of ongeval (Vlaamse arbeidsmarkt: 10,3%);
- 10,8% is actief op zoek naar een andere job (niet significant verschillend van het Vlaamse referentiecijfer);
- 3,8% schat de kans om op korte termijn zijn/haar job te verliezen als hoog in (niet significant verschillend van het Vlaamse referentiecijfer);
- 58,3% schat doorwerken in de huidige job tot het pensioen in als een haalbare opdracht (niet significant verschillend van het Vlaamse referentiecijfer).

VFRAGEN VAN LEDEN

Vraag:

Dit jaar moeten wij het traditionele jaarlijkse kerstfeest voor ons personeel annuleren. Kan ik in de plaats daarvan dan een geschenk of aperitiefmand bij onze werknemers aan huis laten afleveren? Is dat dan ook sociaal en fiscaal voordelig?

Antwoord:

Een verrassingspakket in plaats van een feest: dat is zeker een leuk idee. Toch moet je oppassen: anders dan zo'n feest, wordt dergelijk pakket door de fiscus en de RSZ als 'loon' beschouwd. Dit betekent dat de waarde van het geschenk onderworpen is aan RSZ voor u en de werknemer en dat uw werknemer erop belast wordt.

Tenzij als 'eindejaarsgeschenk' voor maximaal € 40. Ter gelegenheid van Sinterklaas, Kerstmis of Nieuwjaar kunt u uw personeel immers één geschenk geven dat vrijgesteld is van RSZ-bijdragen en belastingen, én tegelijk wel nog fiscaal aftrekbaar is. Daarbij mag u een grensbedrag van € 40 niet overschrijden. U kunt ook per kind ten laste nog een extra geschenk van maximaal € 40 geven, bij voorbeeld ter gelegenheid van Sinterklaas.

Gaat u boven dat bedrag, dan zou dat er bij een fiscale controle toe kunnen leiden dat het volledige bedrag (en dus niet het supplement boven de € 40) uit de kosten gegooid wordt, en op RSZ-vlak dat het volledige bedrag aan bijdragen onderworpen wordt.

Hoe berekent u dat bedrag? De RSZ en de fiscus gaan uit van de waarde die de werknemer zou betalen als hij dat geschenk zelf zou kopen. De waarde van het pakket mag daarom de grens van € 40 niet overschrijden nádat u de btw

erbij geteld heeft (ook al is die aftrekbaar). Krijgt u korting omdat u een grote hoeveelheid bestelt, dan telt die bovendien niet mee. De verzendkosten hoeft u wel niet mee te tellen.

En de cadeaucheques? Stel dat u normaal gezien met eindejaar geschenkecheques gaf voor € 40, dan kunt u dat niet combineren met een geschenk. Het is immers één van beide. Ga na of die toekenning niet ergens 'vastligt' en of u daarmee wel kunt stoppen.

Extra consumptiecheques geven kan wél nog: tot eind 2020 kunt u wel nog € 300 aan zogenaamde consumptiecheques geven. Die mag u immers wel extra

toekennen boven op het geschenk. De werknemer kan die uitgeven bij bv. een aangesloten handelaar of horecazaak, bij voorbeeld voor een maaltijd aan huis. Die cheques kunt u wél combineren met een geschenk van € 40.

Conclusie: laat u een pakket drank of voeding thuisbezorgen, dan is dat als 'eindejaarsgeschenk' enkel voordelig tot € 40 en niet combineerbaar met geschenkecheques of een nieuwjaarscadeau. Consumptiecheques zijn wél combineerbaar.

Vraag:

Eén van mijn werknemers stelt zich onmogelijk op en heeft geregeld woedebuien. Ik ben er van overtuigd dat ik hem moet ontslaan. Hoe pak ik dit aan: moet ik de feiten kunnen bewijzen? Ik heb horen zeggen dat getuigenverklaringen van collega-werknemers te partijdig en dus onbruikbaar zijn. Klopt dat eigenlijk wel?
Naam en adres bekend op de redactie

Antwoord:

Moet u nadien uw ontslagreden bewijzen, dan zijn er mogelijk enkel de collega's die dat gezien hebben en dat kunnen bevestigen in een getuigenverklaring. Soms wordt gezegd dat getuigenverklaringen van collega-werknemers sowieso partijdig en dus waardeeloos zijn, want 'wiens brood men eet, diens woord men spreekt'. Getuigenverklaringen van andere werknemers worden inderdaad doorgaans aanvaard door de arbeidsgerechten. Zij zijn immers vaak de enige getuigen van wat er in het bedrijf gebeurt.

Wat is daarbij dan van belang?

- Verschillende getuigenverklaringen moeten met elkaar overeenstemmen en mogen niet weerlegd worden door geloofwaardige getuigenverklaringen (of andere bewijsstukken) die de tegenpartij neerlegt. Is er ook een collega die dit tegensprekt en bij voorbeeld het andere verhaal van de werknemer zelf bevestigt, dan riskeert u dat die getuigenverklaringen niet voldoende geloofwaardig zullen zijn.
- De getuigenverklaringen moeten het best in de eigen bewoordingen van de getuigen geschreven worden. Geef als werkgever geen standaardtekstje op, dat zal niet geloofwaardig zijn.
- Vraag om de feiten in detail te omschrijven (plaats, tijdstip, exacte scheldwoorden, ...). Hoe meer details er gegeven worden, hoe geloofwaardiger de getuigenis zal zijn. Dat dan wel op voorwaarde dat de getuigenverklaringen elkaar ook niet in die details tegenspreken.
- Hoe sneller na de feiten u de getuigenissen laat opstellen, hoe beter. Ideaal op een ogenblik dat er nog geen sprake is van enige betwisting (van het ontslag om dringende reden) of procedure.
- Naast het relaas van de feiten zelf moet de schriftelijke getuigenverklaring aan een aantal voorwaarden voldoen. Aan de verklaring moet ook een kopie van de identiteitskaart (of een ander identiteitsbewijs met een handtekening erop) toegevoegd worden.

Volgt de getuigenverklaring dit model niet, dan is ze niet sowieso ongeldig. U riskeert dan wel dat de rechter ze naast zich zal neerleggen of ingaat op een vraag tot een 'klassiek' getuigenverhoor van de tegenpartij.

Vraag:

Eén van mijn werknemers moet een coronatest ondergaan omdat hij in contact geweest is met een persoon die positief getest werd op Covid. Het resultaat laat enkele dagen op zich wachten, De betrokken werknemer werd in quarantaine geplaatst en is dus niet komen werken. Hoe moet ik deze dagen aangeven: als ziekte of werkloosheid door corona?
Naam en adres bekend op de redactie.

Antwoord:

Het hangt er vanaf welk attest de werknemer gaat afleveren aan de werkgever. Indien de werknemer niet ziek is, zal er normaal gezien een quarantaineattest worden afgeleverd. Dit betekent dat er de vereenvoudigde procedure tijdelijke werkloosheid wegens overmacht kan worden aangevraagd door de werkgever. De werkgever moet dit attest niet meer aan de RVA bezorgen, maar moet dit wel bijhouden indien de RVA controle gaat uitoefenen. Het kan natuurlijk ook zijn dat de werknemer een arbeidsongeschiktheidsattest binnenbrengt (indien hij ziek is). In dat geval moet de werkgever gewaarborgd loon uitbetalen.

Conclusie: zoals je kan zien, is het belangrijk om eerst te weten welk attest wordt afgeleverd. Zie eveneens volgend kaderstuk.

Opnieuw vlotte aanvraag tijdelijke werkloosheid door corona

Wanneer je onderneming volledig of gedeeltelijk moet sluiten, of wanneer je economische hinder ondervindt, kan je als werkgever opnieuw een beroep doen op het stelsel van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht.

Voor alle werkgevers

De regering heeft beslist dat het stelsel tijdelijke werkloosheid wegens overmacht opnieuw geldt voor alle werkgevers die worden getroffen door de coronacrisis. Die mogelijkheid loopt alvast tot 31 maart 2021 en is verlengbaar.

Wat moet je als werkgever nog doen?

Je moet uiteraard je werknemers op voorhand informeren over de periode waarin ze tijdelijk werkloos worden gesteld. Voeg de looncode 'werkloosheid overmacht' - voor Liantis-klienten is dat code 0655 in My Liantis - in voor de dagen dat je werknemer niet heeft kunnen werken. De documenten C3.2A hoeft je als werkgever niet langer aan je werknemers over te maken. Ook een validatieboek heb je voor deze periode niet nodig.

Wat moeten je werknemers nog doen?

Op basis van de loonberekening doet Liantis een aangifte bij de RVA. Jouw werknemer moet zich enkel nog tot zijn uitbetalingsinstelling (vakbond of hulpkas) wenden om zijn uitkering te ontvangen.

Andere steunmaatregelen

Voor meer informatie over alle maatregelen rond het coronavirus kan je terecht op www.liantis.be/corona.

INTELLECTUELE EIGENDOM

Met Brexit aan de deur wordt door instellingen zoals Flanders Investment & Trade opgemerkt dat u nieuwe merken en octrooien na 1 januari 2021 apart moet inschrijven bij het Britse Intellectual Property Office. Maar hoe zat het nu weer met die patenten, octrooien, auteursrechten,....?

Intellectuele Eigendom (vaak benoemd met de Engelse afkorting IP) is de verzamelnaam voor rechten op uitgewerkte ideeën en creatieve concepten, zoals vormgeving, uitvindingen, muziek, merken, software, games, teksten en foto's.

Bescherming van ideeën

Een idee op zich, hoe origineel of nieuw ook, kan niet worden beschermd door het auteursrecht of enig ander intellectueel eigendomsrecht. Dat volgt uit het principe van vrijheid van handel en van vrij verkeer van ideeën.

De uitdrukking van een idee, dat een welbepaalde vorm heeft aangenomen, kan wel worden beschermd, hetzij in een literaire, muzikale, artistieke, audiovisuele, functionele of andere vorm. **De concrete uitwerking van een idee, concept of methode kan bijgevolg bescherming genieten.** Die bescherming is niet enkel mogelijk voor de definitieve vorm van een werk. Ook een schets, plan of ontwerp volstaat als uitdrukkingvorm. Het is niet eenvoudig om uit te maken wanneer een idee voldoende geconcretiseerd is in een bepaalde uitdrukkingwijze, om te kunnen worden beschermd. Bij gebrek aan een dergelijke concrete uitwerking blijft er voor ideeën enkel de mogelijkheid over van een bescherming via **geheimhouding**, of via een **overeenkomst**.

Te vaak wordt deze eerste fase, de 'ideeën-fase', juridisch verwaarloosd en werkt men in goed vertrouwen totdat een idee octrooierbaar is. Alvorens een interessant idee of ontwerp voor te stellen aan een andere onderneming, is het in deze fase aangewezen om vooraf in een overeenkomst vast te leggen, via een geheimhoudingsbepaling, in welke mate de meegedeelde gegevens verder gebruikt mogen worden.

Wanneer iemand uw idee of ontwerp overneemt of slaafs kopieert, is het ook mogelijk om actie te ondernemen ter verdediging van uw idee, en dit op basis van het aansprakelijkheidsrecht, het strafrecht of het arbeidsrecht, het recht inzake ongerechtvaardigde verrijking of oneerlijke mededinging.

Bescherming van bedrijfsinformatie en knowhow

Bedrijfsinformatie en knowhow omvatten het geheel aan overdraagbare technische kennis die niet onmiddellijk toegankelijk is voor het publiek en die geen voorwerp uitmaakt van een octrooi, alsook alle andere informatie die waardevol is, omdat zij geheim is en waarvoor de rechtmatige eigenaar de nodige maatregelen heeft genomen om die geheim te houden. Het kan daarbij gaan om veel verschillende soorten informatie, zoals: onderzoeksgegevens, klantenbestanden, strategieën, overeenkomsten, werkprocessen, software, enz.

Het gaat om kennis die aan derden kan worden overgedragen en die bovendien een grote economische waarde kan vertegenwoordigen. Het kan daarom belangrijk zijn om alles in het werk te stellen om te verhinderen dat concurrenten deze bedrijfsinformatie en knowhow zouden kunnen gebruiken.

Voor de bescherming van bedrijfsinformatie en knowhow bestaat er géén specifiek intellectueel eigendomsrecht. Ze worden dus beschermd op dezelfde wijze als gewone ideeën, namelijk door geheimhouding of via specifieke overeenkomsten.

Een onderneming kan haar knowhow overdragen aan een derde, bijvoorbeeld wanneer ze deze derde toestemming

verleent voor het gebruik van één van haar uitvindingen en wanneer voor de toepassing van deze uitvinding specifieke knowhow is vereist. Dergelijke overeenkomsten van overdracht of mededeling van knowhow bevatten doorgaans geheimhoudingsbepalingen, een clause die het depot van een octrooi op die knowhow verbiedt, en ze voorzien in een vergoeding van deze doorgifte van knowhow.

Verskillende soorten intellectuele rechten

Op basis van de ontstaanswijze van het eigendomsrecht zijn er twee hoofdcategorieën te onderscheiden:

1. industriële eigendomsrechten die men pas verkrijgt na een formele (registratie)procedure. Het gaat hier om vindingen met een veelal economisch karakter. Denk aan uitvindingen, nieuwe geneesmiddelen, nieuwe plantenrassen of een nieuw design, die u kan beschermen door middel van respectievelijk octrooien, kwekersrechten en tekening- en modelregistratie. Ook onderscheidende tekens zoals merken, handels-, vennootschaps- of domeinnamen worden als industriële eigendomsrechten beschouwd.
2. literaire en artistieke eigendomsrechten ontstaan automatisch op het ogenblik van de creatie zelf: eigen gecreëerde muziek, literaire werken, schilderijen, beeldhouwwerken, foto's, uitvoeringen, omroepuitzendingen, ... kunnen niet straffeloos door anderen dan uzelf geclaimd, gekopieerd of gecommercialiseerd worden.

In 2019 vroegen Belgische bedrijven en onderzoekers in totaal 2.423 octrooien aan bij het Europees Octrooibureau (EOB). Dat is 3,2 procent hoger dan in 2018. Niet enkel een nieuw record, maar ook een beduidend grotere stijging tov het Europese gemiddelde! Met 1.554 octrooiaanvragen tekent Vlaanderen voor 64,2% van alle Belgische aanvragen.

Bedrijfsgeheim of niet?

Het loutere feit dat de informatie vertrouwelijk is, is niet voldoende om deze als "bedrijfsgeheim" te kwalificeren en om te kunnen genieten van de specifieke bescherming die hieraan verbonden is. De vertrouwelijkheid van de informatie moet het resultaat zijn van een keuze van de onderneming die moet kunnen aantonen dat zij specifieke maatregelen heeft genomen om deze vertrouwelijkheid te garanderen (binnen redelijke grenzen, rekening houdend met de omstandigheden van de zaak: de aard van de informatie die in aanmerking wordt genomen, de omvang van de onderneming, de sector waarin zij actief is, enz.).

Bedrijfsgeheimen	Intellectuele rechten
Vertrouwelijk	Openbaar
Geen formaliteiten (wel het nemen van 'redelijke maatregelen' om van de specifieke bescherming voor bedrijfsgeheimen te genieten)	Formaliteiten (behalve voor auteursrecht en niet-geregistreerde tekeningen en modellen)
Geen exclusief recht	Exclusief recht tegenstelbaar aan derden
Een de facto monopolie zolang het geheim standhoudt	Wettelijk monopolie voor een bepaalde duur (soms hernieuwbaar)

Waarom is Intellectuele Eigendom zo belangrijk?

Het eerste argument om een vinding te registreren, ligt voor de hand: bescherming. Met een octrooi, met een (model- of merk)registratie staat u een stuk steviger in uw schoenen wanneer u inbreuken vaststelt.

Een registratie, kortom, helpt vermijden dat concurrenten er vandoor gaan met uw ideeën, ontwerpen, uitvindingen of concepten. U bent de enige, unieke, officiële eigenaar en dat geeft u uitsluitend het recht om het te commercialiseren, te verkopen of er een licentie op toe te kennen.

Maar er zijn meer voordelen.

Zo wijzen heel wat studies uit dat ondernemingen met intellectuele eigendomsrechten hogere opbrengsten per werknemer realiseren dan ondernemingen zonder. En ook dat ze veelal meer werknemers hebben aan wie ze hogere salarissen betalen. Uit diezelfde studies blijkt nog dat deze correlatie tussen Intellectuele Eigendom en economische voorspoed vooral voor kmo's geldt. Een octrooirecht bijvoorbeeld bewijst dat u als kmo ernstig bezig bent. En dat wekt vertrouwen. Bij zakenpartners, bij potentiële klanten, bij leveranciers, maar zeker ook bij potentiële investeerders (een octrooi kan boekhoudkundig gewaardeerd worden). Intellectuele Eigendom is vaak een hefboom naar verdere samenwerking met grotere spelers in de markt die interesse hebben in die specifieke technolo-

gie. Soms leidt dat zelfs tot overnames. Maar ook omgekeerd kan een onderzoek naar mogelijke octooinen u helpen of zelfs inspireren. Het zou jammer zijn om na heel wat investeringen in tijd en geld te ontdekken dat iemand anders uw bedrijf voor was en een idee registreerde dat u in gedachten had. Maar ook kan een zoektocht door de betere octrooidatabank (bv. Espacenet) u op nieuwe ideeën brengen.... Omwille van de financiële waarde die patenten vertegenwoordigen is het belangrijk om er niet slordig mee om te springen en ze met de juiste clausules en contracten veilig te stellen! Hoe u dat kan doen en wat de aandachtspunten zijn bij dergelijke contracten, komt u te weten in de 'Praktische gids voor contracten en contractuele clausules voor intellectuele eigendom', die de FOD Economie ter beschikking stelt op haar website (372 blz.). Aan de hand van concrete voorbeelden wordt ingegaan op welke clausules u best opneemt in contracten met werknemers, leveranciers,... en hoe u de intellectuele eigendom van uw bedrijf beschermt bij verschillende vormen van samenwerkingen: R&D overeenkomsten, licentiecontracten, arbeidscontracten en nog veel meer.... Natuurlijk kan u ook het VLAMEF-secretariaat hiervoor contacteren.

i-DEPOT

U hebt een fantastisch idee? Om aan te tonen dat u op een bepaalde datum dat idee ontwikkelde, is een bewijs van

datum aangeraden! Zo'n bewijs van datum vastleggen kan via een i-DEPOT (online).

Het i-DEPOT is een door BOIP (Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom) ontwikkelde dienst die het mogelijk maakt met zekerheid aan te tonen dat een bepaald idee, werk, programma of uitvinding op een bepaalde datum en tijd bestaat (alleen de datum en het exacte tijdstip van depot worden met zekerheid vastgesteld, terwijl logischerwijze wordt aangenomen dat de datum van creatie eerder is dan deze datum). Het i-DEPOT bestaat er dus in dat BOIP de datum vastlegt waarop een bepaald idee, werk, programma of uitvinding aan BOIP is gecommuniceerd. BOIP houdt het i-DEPOT zorgvuldig bij en verstrekt op verzoek van de indiener zo nodig een certificaat van de datum en het tijdstip waarop het i-DEPOT werd geadresseerd.

Let op: het i-DEPOT is géén intellectueel eigendomsrecht en er vloeien dan ook geen rechten voort uit het i-DEPOT zelf. In Vlaanderen gevestigde bedrijven kunnen een ID-code aanvragen via idepot@vlaio.be om 10 euro korting op het online i-DEPOT te krijgen, dan kost een i-DEPOT nog 27 euro ipv 37 euro.

i-DEPOT met geheimhoudingsovereenkomst

Meestal wil u een idee met anderen bespreken om na te gaan of iemand interesse heeft om dit idee verder mee te

helpen uitwerken, mee te financieren, of gewoon om er advies over te vragen. Maar natuurlijk wil u niet dat diegene met uw idee gaat lopen.... Daarom is het belangrijk om met diegene waarmee u spreekt een geheimhoudingscontract (of NDA) af te sluiten. In zo'n contract legt u vast onder welke voorwaarden u dit idee deelt en wat de andere partij wel en niet met uw vertrouwelijke informatie mag doen, en wat de gevolgen zijn als de andere partij die voorwaarden schendt.

Via BOIP kan u nu online een dergelijk NDA maken, gekoppeld aan uw i-DEPOT. Het gaat om een gestandaardiseerde NDA waarin een aantal vaste gegevens ingevuld worden en die u na invulling en ondertekening kan uploaden bij uw i-DEPOT. De kostprijs voor deze NDA is amper 15 euro.

IdeeSCAN

Om te zien of uw concept, innovatieve idee, vinding of creatie in aanmerking komt voor bescherming, ontwikkelden VLAIO en het BOIP de IdeeSCAN. Deze gebruiksvriendelijke digitale tool neemt een tiental minuten in beslag en scant uw idee op basis van een hele reeks vragen. Eénmaal doorlopen, kan u het rapport downloaden. Alle informatie op www.ideescan.be.

VLAIO Zitdag Auteursrecht, merken, modellen en octrooien (online)

Op 28 januari 2021 organiseert VLAIO een online zitdag. Stel al uw vragen rond intellectuele eigendom vrijblijvend en gratis aan één van de onafhankelijke experts. Google gewoon 'zitdag auteursrecht 2021' en vind alle nodige informatie terug...

VLAMEF BLIJFT ACTIEF, OOK TIJDENS CORONA

COVID-19 blijft fysieke bijeenkomsten hinderen. Daarom dat VLAMEF er alles aan doet om u zo goed mogelijk online te informeren over een variatie aan onderwerpen.

De afgelopen maanden organiseerden we zo reeds vele online bijeenkomsten waar u niet enkel een goede uitleg bekwaam maar evengoed kon deelnemen aan interessante discussies met andere aanwezigen...

Een terugblik op een interactief jaar

Op vrijdag 4 september organiseerde VLAMEF een virtuele ontbijtsessie "IoT & Industrie 4.0". Yves De Saeger, voorzitter van de Vereniging voor Oppervlaktebehandeling, presenteerde samen met IT-bedrijf Van Roey de optimalisatie van IoT om zo zoveel mogelijk downtime bij de productie te vermijden.

In oktober werkte VLAMEF samen met de Openbare Afvalstoffenmaatschappij om ondernemers bij te staan die geconfronteerd worden met de periodieke onderzoeksplicht van hun gronden.

Op 16 november liet VLAMEF de accountmanager voor de metaalsector van de VDAB aan het woord om ons te tonen welke mogelijkheden tot onze beschikking staan om nieuwe medewerkers te laten instromen in onze sector. En zonet, op 9 december, lieten we experts van EY (het vroegere Ernst & Young) aan het woord om uit te leggen hoe onze bedrijven hun cashpositie kunnen verbeteren in deze uitdagende periode. Ook dacht EY toekomstgericht na over de te volgen strategieën voor bedrijven uit onze sector.

VLAMEF Metaalcafé

En na al deze sterk gefocuste momenten sluiten we binnenkort ons jaar af door alle ondernemers uit te nodigen op het VLAMEF Metaalcafé op dinsdagavond 22 december (zie <http://bit.do/metaalcafe>)

Vooruitblik

Ook al hopen wij samen met u dat 2021 gevrijwaard blijft van lockdowns, virussen en andere 'Black Swans', bij VLAMEF laten we ons door niets van de wijs brengen en blijven wij onze leden actief bijstaan.

Zo hebben wij voor januari 2021 alleen al twee webinars voor u ingepland:

- op 14 januari benadrukken we dat de digitale transformatie níet louter over techniek gaat. We focussen in januari dus niet op de middelen maar reiken u concrete handvaten aan...
- op 26 januari bekomt u een update van de energiemarkt door onze vaste energiepартner ODOT en ontdekt u hoe u extra besparingen kan realiseren op uw gas- en elektriciteitsrekeningen.

VLAMEF werkt niet alleen voor haar leden maar ook mét haar leden. Als u zelf onderwerpen wil toelichten of graag meer informatie bekomt over nog niet behandelde onderwerpen, geef ons gerust een seintje en wij zorgen voor een aanbod voor u en uw collega's...

UNIEK BELGISCH DAKRANDSYSTEEM KRIJGT OCTROOI

Claerhout Aluminium is een mooi voorbeeld van een bedrijf uit de metaalsector dat voordeel haalt uit octrooien. Het bedrijf uit Harelbeke levert aluminium dakrandsystemen. Met hun innovatie Iconik ontketent het bedrijf een revolutie in de dakindustrie. Bestuurder Jef Wilmots licht toe waarom Claerhout Aluminium haar uitvinding liet octrooieren.

Waterdicht plat dak

Dakrandprofielen zijn misschien niet sexy, maar wel essentieel om een plat dak waterdicht af te werken.

Jef Wilmots: “De overgang tussen een plat dak en de muur moet waterdicht zijn. Traditioneel gebruikt een dakdekker daarvoor een zinken kraal waarop de afdichting vastgeplakt wordt. Zink heeft veel nadelen: het oxideert, wordt bros en is sterk temperatuurafhankelijk. Het is geen duurzame oplossing. Ook de omstandigheden luisteren nauw: verlijmen van EPDM dakbedekking kan alleen maar als het dak droog is en de temperatuur tussen vijf en twintig graden ligt. In België hebben we niet zoveel van die momenten. Dat moest beter kunnen, vonden wij.”

Van USP naar innovatie

“Elk nieuw product dat we hier ontwikkelen moet voldoen aan drie USP’s. Het moet in de eerste plaats esthetisch kloppen. Als je een nieuw huis bouwt, wil je dat die dakrand mooi en fijn is. Geen logge profielen, maar aangepast aan de stijl van de woning. Ten tweede willen we ook dat onze producten volledig circulair zijn. Een dakdekker moet ze kunnen monteren zonder chemische hechting aan andere bouwmaterialen. Het product moet ook opnieuw te gebruiken zijn zonder tussenbewerking. Ten slotte: een nieuw product moet winst opleveren voor de installateur. Hij moet er sneller mee kunnen werken of de total cost of ownership moet lager liggen dan bij de klassieke oplossingen. Met die doelstellingen in het achterhoofd ontwikkelden we Iconik, een tweedelig dakrandstelsel in aluminium.”

Weersonafhankelijk, circulair én esthetisch verantwoord

Jef Wilmots: “Iconik is een waterdichte aluminium sierkraal, die tot vier keer sneller kan worden bevestigd.

Weersonafhankelijk, circulair én esthetisch verantwoord – want te lakken in elke RAL-kleur. Het basisprofiel in de kleur van de gevel, de sierlijst in een accentkleur.”

“Elk jaar wordt er in België zo’n zestien tot achttien miljoen vierkante meter plat dak gelegd. Zestig procent daarvan is roofing, veertig procent wordt bedekt met kunststof. Dat is een gigantische oppervlakte. Iconik is ontwikkeld voor kunststof, maar eind dit jaar brengen we ook roofingclips op de markt. We hebben dus een enorm groeipotentieel, ook in de rest van Europa. Daarom besloten we ons ontwerp te beschermen met een octrooi.”

“We namen contact op met een octrooigemachtigde van het bureau De Clerq

& Partners. Zij onderzochten of ons systeem octrooieerbaar was en of er geen vergelijkbare producten bestonden in de landen waar wij Iconik op de markt wilden brengen. De beslissing om een octrooi te nemen is één zaak, een andere is om te bepalen in welke landen we die bescherming wilden. Wij startten met een Belgisch octrooi. Na deze aanvraag krijg je tot een jaar de tijd om te beslissen of je wil uitbreiden naar andere landen. Bij die overweging moet je rekening houden met een aantal zaken, zo is het weinig zinvol om je product te beschermen in een gebied waar je niet actief bent – of waarin je geen groeipotentieel ziet. Je beperkt je dus best tot je eigen commerciële regio.”

Jef Wilmots: “Het is heel belangrijk dat een octrooibureau ook technische kennis heeft van de sector waarin je werkt. De beschrijving van je uitvinding en zeker de claims moeten heel juist omschreven zijn, anders loop je het risico dat je octrooi weinig waard is en iemand anders je product ongestraft kan namaken. Een goede communicatie met je octrooigemachtigde is essentieel want niemand kent je uitvinding natuurlijk beter dan jijzelf.”

BELANG NORMEN AANGETOOND

Onze redactie heeft al verschillende malen gewezen op het belang van normen voor de metaalsector zoals de EN 1090-norm. In opdracht van het NBN (het Bureau voor Normalisatie) heeft de Vrije Universiteit Brussel nu een onafhankelijke marktstudie uitgevoerd met als hoofdvragen: 'Wat is de impact van normen op de Belgische economie?' (macro-economisch perspectief) en 'Wat zijn de voordelen van normen voor bedrijven en andere organisaties?' (micro-economisch perspectief).

Macro-economisch perspectief

Het wordt algemeen erkend dat technologische knowhow bijdraagt aan economische prestaties. Terwijl eerdere literatuur over technologie en economische groei zich eerder richt op R & D-uitgaven en patenten dan normen, bespreken verschillende recentere studies wel de invloed van normen. Om zowel de effecten op output (economische groei) en arbeidsproductiviteit te meten werden twee hypothesen onderzocht: Normen hebben een positieve impact op het BBP & Normen hebben een positieve impact op arbeidsproductiviteit.

Een eerdere studie uit 2008 bestudeerde over een periode van twaalf jaar het effect van normen op de economische groei voor twaalf sectoren in vier Europese landen van 1990 tot 2001. Ze vonden een significante impact van normen voor economische groei, vooral in sectoren die de maturiteitsfase hebben bereikt evenals degenen met een lagere R & D-intensiteit. Octrooien lijken echter belangrijker te zijn in R&D-intensieve industrieën. Specifieke landenstudies vonden tussen 2009 en 2018 plaats in Duitsland, Frankrijk, Canada, Finland, Noorwegen, Zweden, Australië en Nieuw-Zeeland. Voor België vormt deze studie de allereerste.

De impact van normen op het Bruto Binnenlands Product wordt in deze studie nog onderschat want het is belangrijk op te merken dat ook het normalisatieproces zelf een platform vormt voor kennisuitwisseling. Het genereert incrementele en direct bruikbare technologische knowhow, maw. nadenken over wat een goede standaard zou zijn zorgt op zichzelf ook nog eens voor een grotere kennis over goede producten onder de deelnemers.

Om de eerste onderzoeksvraag betreffende de impact van normen op de totale output te onderzoeken, voerden de onderzoekers een regressie uit die twaalf sectoren omvat, over 25 jaar van 1994 tot 2018. De test omvat dus 12 groepen en, als gevolg van enkele ontbrekende datapunten, 264 waarnemingen. (Zie tabel 1.2)

Deze regressie laat een sterk significant en positief effect van normen zien op out-

put. In alle bedrijfstakken zal de ontwikkeling en publicatie van één aanvullende standaard gemiddeld een stijging van het BBP met € 2,04 miljoen per jaar hebben en een stijging van de arbeidsproductiviteit per jaar per werknemer met € 11,5 miljoen per jaar.

Gezien de groei van het bbp, het gemiddelde aantal normen en het gemiddelde niveau van het BBP per sector per jaar, dragen normen gemiddeld ongeveer 19% bij aan de groei van het BBP en 0,2% tot jaarlijks BBP. Deze impact is duidelijk substantieel. De resultaten bevestigen dus de eerste onderzoekshypothese dat normen een positieve invloed hebben op de output.

De tweede onderzoeksvraag bestudeert de impact van normen op de arbeidspro-

ductiviteit. De regressie bestrijkt opnieuw de twaalf sectoren gedurende 25 jaar, van 1994 tot 2018. De volgende tabel presenteert de resultaten van de regressie waarin de arbeidsproductiviteit wordt verklaard per werknemer en per gewerkt uur. (Zie tabel 1.3)

We noteren dat een toename van het aantal normen met één eenheid de productiviteit per persoon verhoogt met € 11,5. Gezien het niveau van normen en de groei van de arbeidsproductiviteit dragen normen ongeveer 19% bij aan de groei van de arbeidsproductiviteit. Vergelijkbare resultaten worden verkregen bij onderzoek naar de arbeidsproductiviteit per gewerkt uur.

Deze resultaten bevestigen daarmee overtuigend de tweede hypothese: nor-

Table 1.2: Explaining GDP

Variable name	Effect on GDP
Employment	75.491***
Net capital stock	0.2739***
Net stock of standards	2.0415***
Patents	47.457***
Recession	694.26
Observations	264
Groups	12
R ²	0.9280

Coefficients reported; *** Significance at the 1% level (very high confidence). ** Significance at the 5% level (high confidence). * Significance at the 10% level (acceptable confidence)

Source: VUB Team analysis (2020)

Table 1.3: Explaining labour productivity

Variable name	Effect on Labour productivity (ppe)	Effect on Labour productivity (phw)
Capital employment ratio (ppe)	0.5011***	/
Capital employment ratio (phw)	/	0.4010***
Net stock of standards	11.546**	0.0087***
Patents	413.52***	0.2303***
Recession	6090.4	4.3602
Observations	264	264
Groups	12	12
R ²	0.8349	0.8104

Coefficients reported: ***Significant at the 1% level, **significant at the 5% level, *significant at the 10% level

Source: VUB Team analysis (2020)

men dragen positief bij aan de arbeidsproductiviteit.

Wat betreft de controlevariabelen vinden we een zeer positieve en substantiële impact van de kapitaal/werkgelegenheidsratio. Dit resultaat volgt intuïtie en de literatuur aangezien hogere kapitaalsinvesteringen in een sector resulteren in een hogere arbeidsproductiviteit. Octrooien dragen ook positief en significant bij aan de productiviteit. Recessie heeft echter geen significant effect op de productiviteit.

Micro-economisch perspectief

De belangrijkste redenen voor het gebruik van normen zijn dat ze bedrijven in staat stellen om product/servicekwaliteit te verhogen, helpen risico's te verminderen, efficiëntie genereren en meer markten openen.

De hoogste kosten die bedrijven in het algemeen associëren met het gebruik van normen, zijn die van naleving en certificering.

De relatie tussen standaardisatie en innovatie is wat controversiëler volgens de enquêteresultaten: hoewel tachtig procent aangeeft dat normen helpen bij het opvolgen van technische innovaties en hun aanvaarding door de markt, zien vijftien procent van de bedrijven normen als een belemmering voor hun innovatieproces. Uit het onderzoek komen de volgende belangrijkste drijfveren voor bedrijven naar voren om zelf deel te nemen aan de ontwikkeling van normen:

- 1 het vermogen om sectornormen te beïnvloeden, evenals
  - 2 om toegang te hebben tot de belangrijke trends en inzichten in de branche
- Internationaal opererende bedrijven hechten relatief meer belang aan de rol van normen voor het verkrijgen van markttoegang, terwijl landelijk opererende bedrijven het naar verhouding belangrijker vinden dat normen de efficiëntie vergroten.

De grootte van het bedrijf is van belang in wat wordt gezien als de belangrijkste kostenpost voor het gebruik van normen: voor grote bedrijven is het aanpassen van systemen en processen van groot belang; voor middelgrote organisaties is dit het aanpassen van diensten en processen; terwijl het voor kleinere bedrijven de aankoop van de normen zelf is die wordt genoemd als dominante kost.

Ongeveer de helft van de verzamelde antwoorden (336 van de 663) is afkomstig van respondenten van wie het bedrijf betrokken is bij het normontwikkelingsproces. Een profileeroefening leert dat hun bedrijf groot is van omvang, ongeveer driekwart van hen opereert op internationale schaal, en ongeveer een kwart van de respondenten heeft een baan in R&D.

Conclusies van VLAMEF

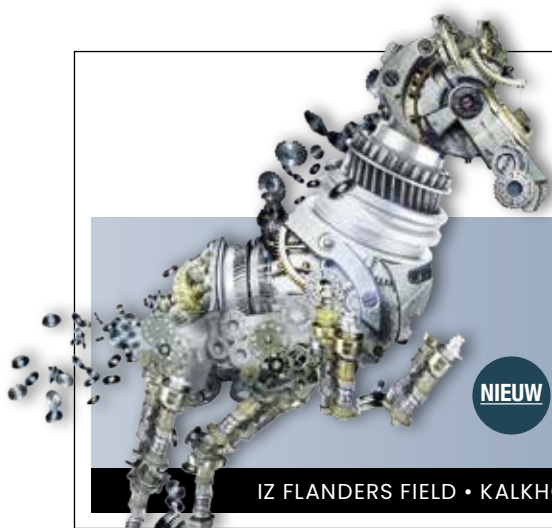
Zoals al eerder aangevoerd door ons zijn normen heel belangrijk. De voordelen voor Belgische bedrijven en voor de Belgische economie zijn met dit onderzoek duidelijk aangetoond.

Toch zijn er voor kleine en middelgrote bedrijven (die samen de motor van onze economie vormen) heel wat kanttekeningen te maken... kanttekeningen én opportuniteiten...

Kleinere bedrijven zijn wendbaar en kunnen hun interne processen vlug aanpassen. Maar als zij aangeven dat de aankoopprijs van normen de belangrijkste hinderpaal is om met normen te werken geeft dit de overheid een gemakkelijke Quick Win. In ons zomernummer stelden we reeds de vraag aan Mark Andries, administrateur-generaal van VLAIO, om de aankoop en implementatie van normen bij KMO's te subsidiëren. Om alle Vlaamse bedrijven gratis normen aan te bieden volstaan wellicht 2,5 miljoen euro per jaar op een begroting van meer dan 40 miljard euro. Gelet op de macro-economische voordelen, waarom nog wachten?

Daarnaast valt het ook op dat de meeste respondenten uit het onderzoek, die zelf deelnemen aan het opstellen van normen, afkomstig zijn uit de grotere bedrijven. We moeten ervoor zorgen dat normen opgesteld worden door alle bedrijven, ook onze KMO's. Hier stelt zich zeker een opdracht voor het NBN.

Tenslotte namen voornamelijk bedrijven deel aan dit onderzoek die reeds werken met normen. Een vervolgonderzoek bij bedrijven die nog niet werken met normen kan ongetwijfeld bijkomende nuttige inzichten opleveren.

gearcraft
ALL ROUND PRECISION

vanhoutte

- Kotterwerk
- Verticaal draaiwerk Ø 3500
- Gespecialiseerd in vertanden van rechte- en conische tandwielen, wormwielen, splines en koppelingen
- Lasercladden Ø 1000 x 6000

NIEUW

IZ FLANDERS FIELD • KALKHOEVESTRAAT 32 • 8790 WAREGEM • TEL. 0032 56 60 17 72 • WWW.GEARCRAFT.BE

AANDACHT VOOR DATALEKKEN 'TIJDENS CORONA'

Hoewel sommige mensen 'gewoon' naar hun werkplek zijn gegaan gedurende de periode dat thuiswerken de norm was, zijn veel mensen thuisgebleven. Deels omdat dit moest, maar anderzijds ook omdat we erachter zijn gekomen dat het eigenlijk best prima werkt.

Op de werkplek is er over het algemeen meer aandacht voor het gebruik van veilige systemen en een goede omgang met persoonsgegevens, bij thuiswerken is het soms een wat meer 'houtje-touwtje' aanpak in de hand werken. Aandacht voor een veilige omgang met gegevens verslapt en goed toezicht op deze omgang blijkt lastig. Hoe zorgen we ervoor dat dit weer op peil komt?

Is thuiswerken wel veilig?

Nee, dit is geen blog bedoeld om te wijzen met een beschuldigend vingertje. Immers, de afgelopen periode is voor (bijna) iedereen wennen geweest. Het thuiswerken heeft in veel gevallen een verschuiving ingehouden van een professionele werkomgeving, met de daartoe bedoelde faciliteiten, naar uhm... de keukentafel. Makkelijk en vertrouwd, maar niet per se geruststellend voor medewerkers die verantwoordelijk zijn voor een goede omgang met (persoons)gegevens.

En dat is waarom het essentieel is om medewerkers ook in hun thuiswerkomgeving te faciliteren om op een juiste en veilige manier hun werk te kunnen doen. En hoewel het hebben van een goede bureaustoel dan belangrijk is, doel ik veel meer op het aanbieden van de juiste tooling en bijbehorende instructies. Zo kan het gebruik van privé apparatuur meer kwaad dan goed doen wanneer je denkt aan de onnodige verspreiding van persoons- en overige bedrijfsgegevens. Ook is niet in alle gevallen duidelijk of die privé apparatuur wel zo goed beveiligd is, als jouw organisatie zou wensen.

Datalekken

Ik kan me goed voorstellen dat je dit leest en denkt: "maar wij werken nog steeds met dezelfde software, die nog steeds de-

zelfde waarborgen bieden" en "onze procedures om in te grijpen als er iets misgaat, zijn nog steeds dezelfde". Hoewel dit in veel gevallen zeker zo zal zijn, en je goede maatregelen kan treffen om de typische thuiswerkincidenten te voorkomen (geen privé apparatuur, pas op met het laten slingeren van werkgegevens etc.), zijn datalekken voor veel mensen minder in het oog springend geworden. Mogelijk hebben nieuwe medewerkers die ene datalektraining voor alle starters gemist en worden collega's niet meer dagelijks herinnerd aan veelvoorkomende datalekken. Of lopen ze niet meer dagelijks langs die poster die schreeuwt om aandacht voor privacy.

Awareness

Het is daarom van groot belang om als organisatie meer aandacht te gaan besteden aan het besteden van aandacht aan privacy. Juist! Naast dat dit inhoudt dat je moet gaan controleren of ooit vastgestelde procedures nog wel passend zijn in deze

setting, zal de focus ook op awareness moeten liggen. Een mooie kans dus om jouw privacybeleid nog eens goed onder de loep te nemen. Want wat als je niet meer naast de IT-afdeling om de hoek zit, waar je altijd checkte of dat beveiligingsincident niet toevallig ook een datalek was? En, zijn er nu andere soorten datalekken die meer voorkomen binnen de organisatie nu we op afstand werken? Het zijn deze vragen die je je als organisatie moet gaan stellen.

Heb je hulp nodig bij het stellen van de juiste vragen en een passende aanpak om verbeteringen door te voeren? Of wil je met je team op afstand oefenen met de omgang met datalekken? VLAMEF heeft een online seminarie hierover, en biedt enkele tools aan.

Meer informatie:

<https://www.vlamef.be/nl/gdpr-vlamef>

SCHRIJNWERK

OPNIEUW EEN SUCCES VOOR DE SECTOR!

Ook in deze bijzondere tijden werd naar jaarlijkse gewoonte de Schrijnwerk Award uitgereikt! Meer dan 54 geldige inzendingen, waaronder 6 aluminium projecten, werden ingediend. De inzendingen waren sterk verschillend, maar renovatie of herbestemming van bestaande gebouwen waren bij deze editie een belangrijk thema. Het is de firma Vorsselmans die ook dit jaar met een bijzonder project aan de haal gaat met de Award.

Het betreft de renovatie van de voormalige overslagloods van de douane te Essen (een geklasseerd monument); dit kadert in het Europese project DEMI MORE. DEMI MORE staat voor 'Demonstration of Energy efficiency by Measurement and Innovation gives MORE' en is gefinancierd binnen het Interreg programma Vlaanderen-Nederland.

Het gebouw, 25m breed en 92.3m lang, werd volledig gerenoveerd om zodoende -als iconisch gebouw anno 1902 - een nieuwe functie te krijgen; het ontwerp gebeurde door aNNo Architecten te Gent.

Met een stalen zadeldak constructie en vertrekend vanuit de nok met een nieuwe aluminium daklicht constructie 13m breed en 88m lang, werd het lichtdoorlatend dakdeel bekleed met een vliesgevel systeem met ingebouwde fotovoltaïsche panelen (Vakterm BIPV, Building Integrated Photo Voltaics).

Dit project bevatte een aantal uitdagingen:

- hoe installeert men fotovoltaïsche panelen met hun bekabelingen in een dak op een esthetische wijze?
- hoe gedraagt zich het gebouw, in het bijzonder de staalstructuur, wanneer de zonnepanelen energie opwekken?
- wat is het thermisch comfort in het gerenoveerde gebouw? In het bijzonder de daglichtspreiding en de beperking van globale oververhitting en verhoogde temperatuur in de nok.

Vooreerst werden er een aantal uitgebreide studies verricht mbt de stabiliteit van de bestaande stalen structuur onder de belasting voortvloeiend uit de nieuwe dak beglazing, alsook een thermische simulatie van het gebouw.

Parallel hiermee werd de samenstelling van de BIPV panelen vastgelegd en een strak leveringsschema opgesteld, zodat de werf binnen de geplande termijn succesvol kon worden afgewerkt.

De BIPV vulelementen -440 stuks in totaal met een vermogen van 25.08 kWp en heel lichtdoorlatend -werden in groepen van 4 in serie aangesloten en de bekabeling weggewerkt in het Schüco FWS60 vliesgevelsysteem in combinatie met een glasopdek van FSW50(13mm).

Zo wordt de waterdichtheid van het dak met een helling van 30 graden gegaran-

deerd en werden de bekabelingen verdoeken afgevoerd onderaan naar kabelgoten, gegroepeerd en geleid naar de omvormers in de kruipruimte.

Omdat het nieuwe dak aansluit op het lager gelegen zinken dak werd er een montagehulpmiddel ontwikkeld voor de plaatsing van de aluminium structuur

AWARD

16DE EDITIE

en de beglazing, zodat op een veilige manier kon worden gemonteerd en dit onafhankelijk van de weersomstandigheden.

Ondertussen is het gebouw herbestemd, werd het ingericht rond het thema innovatieve transporttechnieken, kreeg het de toepasselijke naam 'Robotland' en vinden er ook opleidingen plaats.

Het resultaat mag zeker gezien (en bezocht) worden !

PRINT & THE REVOLUTION: VALCUN OVER ZIJN DISRUPTIEVE 3D-

Momenteel werkt ValCUN aan de ontwikkeling van nieuwe 3D-printtechnologie voor metaal, met initiële focus op aluminium. De uiteindelijke oplossing, die vanaf het derde kwartaal van 2021 vermarkt zal worden, biedt de industrie voor serieproductie alleen maar voordelen: de printer is betaalbaar, kostenefficiënt en duurzaam.

Jonas Galle, CEO en mede-oprichter van ValCUN, startte als system & applied physics engineer binnen elektromechanische omgevingen en heeft daarnaast een passie voor het volledige proces van productontwikkeling – van ontwerp over experiment tot uitwerking. Hij besloot zijn professionele ervaring en passie samen te brengen in ValCUN. Met als doel een 3D-printer voor metalen te ontwerpen die tegemoetkomt aan de eisen van hedendaagse ondernemingen die vaak met warmtewisselaars werken. Bijvoorbeeld binnen automotive.

Dure techniek betaalbaar maken

“Metaal 3D-printen blijkt heel duur te zijn”, begint Jonas, “maar omdat ik niet goed begreep waarom, begon ik de processen in vraag te stellen. Aangezien ik niet meteen een verklaring vond, besloot ik een eigen technologie te ontwikkelen. Mijn focus lag op een reductie van zowel de operationele kosten (OPEX) als de investeringskosten (CAPEX), met als doel een seriële productie van 3D geprinte onderdelen. De resulterende technologie (Molten Metal Deposition) werd intussen gepatenteerd. Uiteraard een troef naar huidige en toekomstige investeerders toe.”

Miniatuur-hoogoven

De 3D-printer van ValCUN vermijdt het gebruik van poeders als toevoermateriaal, én van dure hardware typisch voor de competitieve technologieën. Maar ook op het vlak van energie scoort de technologie een pak beter, omdat veel efficiënter wordt omgegaan met de

warmte-inbreng om het materiaal te laten hechten. “Omdat we bovendien iets dikker printen, werken we ook sneller, zonder dat de flexibiliteit tijdens productie eronder lijdt”, gaat Jonas verder. “Ten slotte kunnen wij dankzij onze technologie perfect met gerecycleerde metalen aan de slag: de vorm van het materiaal maakt niet uit, aangezien het gesmolten wordt in de printkop zelf, die als een soort ‘miniatur-hoogoven’ functioneert.”

ValCUN laat zich bijstaan door een complementair samengestelde raad van advies. “Voor ons was dat een absolute must, want mijn co-founder en ik zijn jonge technische orofielen met een beperkte commerciële achtergrond”, lacht Jonas. “Dat betekent dat wij weinig ervaring hebben met marketing, financiering, bedrijfsstructuren, enzovoort. Onze raad van advies is samengesteld uit mensen met een heel uiteenlopende achtergrond: een CEO die de markt kent, een professor gespecialiseerd in 3D-printen, een tech entrepreneur, een CFO, enzovoort. Zo kunnen we heel breed én diepgaand geadviseerd worden.”

De technologie: Molten Metal Deposition

In een notendop komt de technologie van Valcun erop neer dat zuiver metaal wordt gedeponeed op het werkstuk. Het toevoegmateriaal kan draad zijn, maar net zo goed granulaten, spanen, eerder geprinte onderdelen, of andere reststromen. Dat maakt de feedstock veel goedkoper dan traditionele poe-

ders en opent de deur naar de circulaire economie. Gebruik van plasma zorgt voor goede hechting tussen de lagen, vergelijkbaar met een TIG-lasproces. Geprint wordt onder beschermgas, maar het proces hoeft niet gelimiteerd te zijn door een afgesloten bouwkamer, wederom vergelijkbaar met het TIG las-

PRINTER

procédé. De technologie is een directe metaalprinttechnologie. “We hoeven niet te sinteren, we hebben dus geen last van krimp. En door de aard van het toevoegen van het metaal op het werkstuk zijn we per definitie minder gevoelig aan interne thermische spanningen in het werkstuk”, legt Jonas uit.

God van de metaalbewerking

Tot slot moeten we het nog even over de wat ongewone naam van het bedrijf hebben. “ValCUN is een verwijzing naar een godheid,” aldus Jonas, “net zoals ik met de namen van al mijn projecten doe. Omdat ik altijd vertrek van iets dat voor veel mensen onmogelijk en dus bovennatuurlijk lijkt (lacht). Vulcan is de Romeaanse god van de metaalbewerking. Omdat er al verschillende producten naar vernoemd waren – zelfs een straaljager – heb ik de klinkers verwisseld zodat ‘Al’ van aluminium, het eerste metaal waarmee geprint zal worden, zichtbaar wordt. En met ‘Cu’ zit er meteen ook een knipoog in naar koper, het volgende metaal dat we willen aanpakken.”

LVD INTRODUCEERT LASERSNIJMACHINE VAN GROOT F

LVD introduceert Taurus FL, een nieuwe grootformaat-fiberlasersnijmachine, ontwikkeld voor extra grote platen. Het unieke modulaire ontwerp begint bij een bedlengte van 12 meter en kan worden uitgebreid in stappen van 2 meter tot maximaal 40 meter, al naargelang de wens van de gebruiker. Het grote formaat laat toe een grote waaier aan stukken te snijden en efficiënt te nesten, verhoogt de productiviteit en optimaliseert het materiaalgebruik.

Schaalvoordelen

Taurus is geschikt voor het snijden van zeer grote of van meerdere platen, verschillende seriegroottes en stukken in variërende formaten en materiaalsoorten, tot 3,3 meter breed en tot 30 mm dik.

Grote platen worden in één keer gesneden zonder te moeten herpositioneren en meerdere kleinere platen kunnen samen op de snijtafel verwerkt worden zonder onderbreking. Het is mogelijk op één deel van de tafel te snijden en

op een ander deel te laden/ontladen en zo machinestilstand tot een absoluut minimum te beperken.

Het ontwerp van de Taurus houdt rekening met de toegankelijkheid. Enkel het portaal, niet de volledige machine, is voorzien van een behuizing. Het mechanische ontwerp en de aandrijving zorgen ervoor dat de dynamiek bij het snijden van grote platen hoog blijft. De operator kan met twee touchschermen de machine altijd gemakkelijk bedienen. Met een handbedieningspaneel kan

hij alle assen veilig in manuele modus verplaatsen, nodig voor het instellen van de machine of het laden van de nozelwisselaar. Een camera in de snijzone en een monitor op de bedieningsconsole maken constante controle van het snijproces mogelijk. De snijzone heeft een afneembaar voorpaneel voor onderhoudsdoeleinden. Voor de machine is geen speciale fundering nodig.

Uitgebreide mogelijkheden

Taurus FL biedt ook een optie voor snijden onder hoek (bevel cutting) of 2,5D snijden tot 45°. De fiberlaser is een ideaal en betrouwbaar gereedschap voor produceren van hoogwaardige schuine sneden in grote platen. Met deze optie kan materiaal op een snelle en kostenefficiënte manier voorbereid worden op secundaire lasbewerkingen of het creëren van geometrische vormen.

FORMAAT

De bevelsnijkop van de Taurus FL gebruikt twee motoren met directe aandrijving. Hierbij vallen de transmissiecomponenten weg, wat resulteert in zeer hoge nauwkeurigheid en reactiesnelheid waardoor de snijkwaliteit ook bij het snijden onder hoek constant blijft.

De bevelsnijkop kan zowel op een horizontaal vlak als in voorgevormde stukken snijden, of snijden onder een hoek binnen de grenzen van de Z-as en +/- 45°.

De optionele automatische nozzelwisselaar verhoogt de productie- en doorlooptijd. De eenheid heeft ruimte voor 30 nozzels in een magazijn in een wielconfiguratie dicht bij de snijkop. De nozzelwisselaar heeft een geïntegreerde camera voor de uitlijning, grootte en toestand van de nozzel en biedt automatische kalibratie van de capaciteive hoogtesensor en reiniging van de nozzel na een vooraf ingesteld aantal inbrandingen.

50 | Technology **Fast 50**
2020 BELGIUM
Deloitte.

ROBOJOB
FIRST IN CNC AUTOMATION

Technology Fast 50
Fast 50 nominee

www.fast50.be

ROBOJOB GENOMINEERD VOOR DELOITTE TECHNOLOGY FAST 50

RoboJob werd onlangs genomineerd voor de Technology Fast 50 van Deloitte. De Technology Fast 50 Award wordt jaarlijks uitgereikt aan het snelst groeiende technologiebedrijf van België.

In 2007 staken Helmut De Roovere en Luc De Ceuster hun eerste robot-automatisering in mekaar in de kelder van de ouderlijke woning van De Roovere. Bijna 15 jaar later is RoboJob uitgegroeid tot een internationaal bedrijf met 60 werknemers en vestigingen in België en Duitsland. RoboJob mag zich vandaag internationaal marktleider in CNC-Automatisering noemen.

“Dit is weer een mooie erkenning,” vertelt CEO en mede-oprichter Helmut De Roovere. “We bouwen al bijna 15 jaar lang aan ons verhaal, en het doet deugd dat dat niet onopgemerkt voorbij gaat. De laatste jaren hebben we inderdaad een sterke groei gekend, en we hopen dat deze groei ook de komende jaren nog kan worden verdergezet.”

Automatisering is in de huidige gezondheids crisis een ‘hot topic’ geworden, en dat lijkt nu in de kaart van RoboJob te spelen. “We krijgen inderdaad heel wat aanvragen van klanten uit binnen- en buitenland. Voor veel bedrijven is dit echter nog onbekend gebied. Gelukkig beschikken we over heel wat ervaring om onze klanten hierin bij te staan.” RoboJob heeft al meer dan 800 installaties op de teller staan in heel West-Europa. Behalve het hoofdkantoor in Heist-op-den-Berg heeft RoboJob begin dit jaar ook een gloednieuw Technologiecentrum geopend in Lehrensteinsfeld, vlakbij Heilbronn (Duitsland).

PROGRAMMAWET OPLEIDING VAN WERKNEMERS

Elke werkgever moet bedrijfsvoorheffing inhouden op de lonen die hij betaalt aan zijn werknemers. Die bedrijfsvoorheffing is eigenlijk de voorbelasting (bedrijfsvoorheffing) die de werknemer elke maand betaalt, en die dan wordt verrekend met de eindbelasting op het moment van de belastingaangifte.

De regering wil voortaan werkgevers de mogelijkheid geven om een gedeelte van die bedrijfsvoorheffing niet door te storten naar de Schatkist. Op die manier krijgen werkgevers een subsidie voor de tegenprestatie die men levert. Die tegenprestatie houdt in dat werkgevers hun werknemers voortaan méér moeten opleiden.

Concreet zullen werkgevers deze subsidie kunnen genieten als ze per werknemer minstens 10 dagen bijkomende opleiding organiseren bovenop

wat wettelijk voorzien is. De subsidie bedraagt 11,75 % en wordt berekend op een deel van het loon in de maand waar de opleiding plaatsvond.

Opgelet:

- De betrokken werknemer moet al minstens 6 maanden aan de slag zijn bij de werkgever.
- Niet alle opleidingen komen in aanmerking voor deze subsidie.

Doel van de maatregel

Levenslang leren is belangrijk en de arbeidsmarkt is gebaat bij goed opgeleide werknemers. Onze economie wordt gekenmerkt door een hoge productiviteit en een sterke kennis bij onze werknemers. Dat is onze unieke selling position. Om deze situatie te behouden én te versterken wil de regering daarom werkgevers aanzetten om méér opleidingen voor hun werknemers te voorzien, en dan in het bijzonder bij bedrijven die vandaag weinig of geen opleidingen aanbieden. Investeren in de vorming van onze werknemers zorgt er immers voor dat ze flexibeler en competitiever zijn op de arbeidsmarkt.

Cijfervoorbeeld

Een werkgever stelt werknemer A tewerk. Die werkt al meer dan 5 jaar bij deze werkgever en is voltijds tewerkgesteld. Hij volgt in de maand april 2021 een opleiding van 10 dagen en die opleiding voldoet aan alle voorwaarden. Hierdoor kan de werkgever aanspraak maken op de nieuwe steunmaatregel 'Vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor opleiding van werknemers': hij kan voor werknemer A 293,75 euro aan bedrijfsvoorheffing vrijstellen van doorstorting. En dus moet hij voor werknemer A nog slechts 306,25 euro aan bedrijfsvoorheffing doorstorten.

April 2021	Werknemer A
Bezoldigingen	2.500 euro
Verschuldigde bedrijfsvoorheffing	600 euro
De van doorstorting vrijgestelde bedrijfsvoorheffing als gevolg van de nieuwe steunmaatregel = 11,75 % x 2.500 euro	293,75 euro
Effectief door te storten bedrijfsvoorheffing = 600 euro - 293,75 euro	306,25 euro

PROGRAMMAWET VERHOOGDE INVESTERINGSAFTREK

De investeringsaftrek heeft tot doel om KMO's aan te moedigen om productieve investeringen te doen. De investeringsaftrek verlaagt het bedrag waarop belastingen moeten worden betaald.

Het bedrag van de aftrek wordt bepaald als een percentage van de investering. Met de Corona-wet III werd het basistarief voor de investeringsaftrek opgetrokken van 8 % tot 25 % voor investeringen gedaan van 12 maart 2020 tot 31 december 2020. Deze maatregel wordt nu verlengd voor investeringen gedaan tot 31 december 2022.

Doel van de maatregel

De verlenging van de tijdelijke verhoging met twee jaar moet KMO's aanmoedigen om in deze crisisperiode productieve investeringen te doen.

Cijfervoorbeeld

De vennootschap Delta koopt op 1 maart 2021 een nieuwe machine met een kostprijs van 25.000 euro. De investeringsaftrek voor de vennootschap Delta voor deze investering bedraagt dan 6.250 euro (25 % van 25.000 euro) in plaats van 2.000 euro (8 % van 25.000 euro).

Dit betekent voor een KMO die een belastbare winst heeft die lager is dan 100.000 euro en dus 20 % belasting betaalt op haar winst, een bijkomende belastingbesparing van 850 euro (20 % van 4.250 euro).

De verhoogde investeringsaftrek moet KMO's aanmoedigen om in deze crisisperiode productieve investeringen te doen

REGISTRATIE VAN BUITENLANDSE WERKNEMERS

Om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, geldt sinds 24 augustus 2020 een nieuwe registratieplicht wanneer je voor bepaalde werkzaamheden een beroep doet op werknemers of zelfstandigen uit het buitenland. Het gaat om werkzaamheden in de bouwsector en aanverwante sectoren die werken in onroerende staat uitvoeren (bijvoorbeeld elektriciteit, hout en stoffering, metaal ...), de schoonmaaksector, de land- en tuinbouwsector en de vleessector.

Doe je voor bovenvermelde werkzaamheden een beroep (rechtstreeks of via een onderaanneming) op een werknemer of zelfstandige die in het buitenland woont of verblijft, dan val je onder de registratieplicht.

Enkel natuurlijke personen die voor persoonlijke doeleinden een buitenlandse werknemer of zelfstandige inschakelen, zijn vrijgesteld van de registratieplicht. De registratie is niet van toepassing op de tewerkstelling

van grensarbeiders en ook niet als de medewerker minder dan 48 uur in België verbleef.

Volgende identificatiegegevens van de in het buitenland wonende over verblijvende werknemer of zelfstandige:

- naam en voornamen
- geboortedatum
- identificatienummer uit de Kruispuntbank van de sociale zekerheid
- de verblijfplaats van de werknemer of zelfstandige gedurende zijn werkzaamheden in België
- het telefoonnummer waarop de werknemer of zelfstandige kan worden gecontacteerd
- in voorkomend geval, de aanduiding van de personen waarmee de werknemer of zelfstandige tijdens zijn werkzaamheden in België samenwerkt.

De lijst moet je ter beschikking houden van de diensten die de verspreiding van het coronavirus tegengaan of die de naleving van de maatregelen controleren. De gegevens mogen enkel daarvoor worden gebruikt. Na veertien dagen moet je de lijst vernietigen.

Deze verplichting tot registratie is niet van toepassing op de tewerkstelling van grensarbeiders en geldt evenmin wanneer het verblijf van de in het buitenland wonende of verblijvende werknemer of zelfstandige in België minder dan 48 uur duurt. Let op: deze regels gaan over ondernemingen die werken uitvoeren in onroerende staat. Daarom zijn heel wat metaalbedrijven betrokken wanneer ze op de werf gaan installeren...

Bron: eigen berichtgeving en Liantis

CILINDERS – POMPEN - MOTOREN – ACTUATORS - LAS-, DRAAI- EN FREESWERKEN

Uw betrouwbare partner in revisie en herstelling van hydraulische componenten. Snel en beter dan nieuw.

HYDRAUMEC

FLUID MECHANICS, FLUENT SERVICES

HYDRAUMEC bv
Industriezone De Meiren - Vijversweg 8a
B-2310 Rijkevorsel - België

Tel. + 32 3 314 11 23 - info@hydraumec.be

www.hydraumec.be

Rittal – The System.

Faster – better – everywhere.

De IoT-compatibele apparaten van Rittal zijn voorzien van alle nodige communicatieopties voor de ondersteuning van Industrie 4.0 scenario's zoals Predictive Maintenance.

Alle info op www.rittal.be

Rittal IoT-interface

Een intelligente koppeling van Blue e+ koelaggregaten of chillers voor de bewaking van fysieke omgevingsomstandigheden.

KASTSYSTEMEN

STROOMVERDELING

KLIMATISERING

IT-INFRASTRUCTUUR

SOFTWARE & SERVICE

FRIEDHELM LOH GROUP

Meer informatie?
demag.be/kettingtakels

DCMS-Pro, Click-Fit

DC-com, FS13-200

EU-DCS-Pro

DC-Wind

KLDC

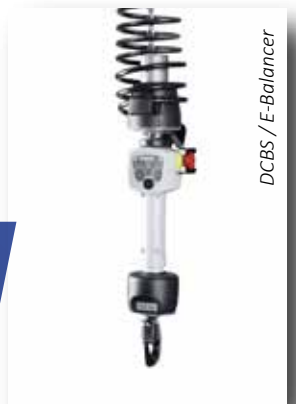
LDC-Q Quadro

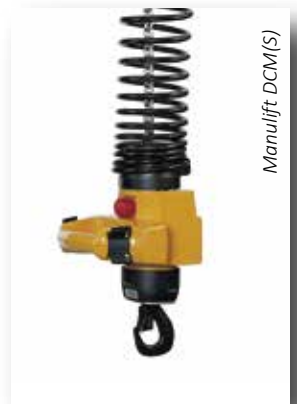
DSC

DCRS-Pro

DCBS / E-Balancer

Manuilift DCM(S)

KETTINGTAKELS VANAF 989,-
Beter hijsen met elektrische Demag takels

Het Demag assortiment kettingtakels biedt u een diversiteit aan oplossingen. De takels kennen een grote variatie in bedrijfslasten, toepassing en opties. De Demag-DC lijn is daardoor breed inzetbaar. Demag kettingtakels worden tevens uitgerust met ergonomische bediening en hebben een lange levensduur. Kijk voor meer informatie op: www.demag.be/kettingtakels

- Van 80 kg tot 5 ton
- Hand- of elektrisch verrijdbaar
- Overlastbeveiliging op hijsbeweging
- In hoogte verstelbare bediening
- Uit voorraad leverbaar
- Vele hijsnelheden, ook frequentieregeld
- Plug & Play en vanaf 989,-!